

Inleiding

Dat er een christelijke kerk is, is niet te loochenen. Het christendom is zelfs een wereldgodsdienst! Dat de christelijke kerk reeds eeuwen bestaat en stand heeft gehouden, is een historisch feit. Af en toe verkeerde de christelijke kerk in zeer zwaar weer. Er stonden echter steeds weer ‘heldhaftige’ figuren op uit het midden van de kerk, die men als de ‘redders van de kerk’ typeerde. Elke eeuw heeft zo zijn eigen kerkelijke strijd, en dat begon reeds heel vroeg, bij en vlak na de geboorte van de christelijke kerk. In het blad *Terdege* van 23-06-2010 bespreekt dr. P.F. Bouter de kerkvader Athanasius (295-373), bisschop van Alexandrië, en noemt hem de ‘Redder van de kerk’.

Volgens Bouter is voor Athanasius het centrale thema in de Bijbel, dat God uit louter goedheid in Zijn Zoon naar ons afdaalde, om ons te herstellen. Athanasius zou de kerk bewaard hebben voor het wegzakken in het Griekse denken. De grote tegenstander van Athanasius was Arius. Athanasius leerde dat God in Jezus waarachtig mens werd, en daarbij tóch ook God bleef, en Jezus de Verlosser is.

Wie was Arius? Volgens Wikipedia: **Arius** de stichter van het arianisme, een stroming in de vroege kerk.

Arius (spreek uit Aríus) is geboren in Afrika. Hij was van afkomst waarschijnlijk een Berber. Hij was ouderling in Alexandrië, een belangrijke Egyptische stad in de vroege kerk.

Onder invloed van de Griekse filosofie en de gnostiek verwierp Arius de centrale gedachte dat Jezus, de zoon van God ook God zelf is. Hij leerde dat Jezus het eerst geschapen schepsel was. Hierbij werd hij fel bestreden door bisschop Athanasius wat er toe leidde dat de kerk uiteindelijk, na Athanasius' dood, Arius' gedachten definitief als ketterij verwierp. De belijdenis dat Christus de zoon van God is en ook

God zelf, is fundamenteel voor het christelijke geloof. Mede door de debatten die waren ontstaan rondom de opvattingen van Arius kwam de kerk tot de vaststelling van de leer van de drie-eenheid van God en de tweenaturenleer van Jezus Christus. Uiteindelijk werd pas ruim een

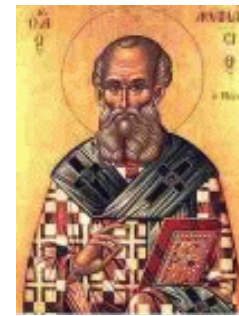
eeuw na Arius, op het Concilie van Chalcedon in 451 na Chr., de leer van de drie-eenheid vastgelegd. Er waren nog twee concilies (kerkvergaderingen) nodig alvorens men tot de definitieve afronding van deze theologische kwesties kwam.

Athanasius

De vraag echter is hoe Athanasius aan zijn denkbeelden over Jezus als Zoon van God kwam, en hoe hij Jezus kon zien als de Verlosser van een klein aantal uitverkorenen? Waar haalde Athanasius vervolgens zijn kennis vandaan van wat hij de ‘Godelijke Drie-eenheid’ noemde?

Dan moeten wij de omstandigheden kennen waarin de vroege christenen in de 2e eeuw na Christus leefden, en waarvan zij met hun ‘nieuwe’

godsdienst beschuldigd werden. Zij werden o.a. beschuldigd van incest, kindermoord en kannibalisme. De christelijke kerk nam de beschuldigingen serieus en gaf replek. Er stonden schrijvers op die het christelijke geloof gingen verdedigen. Deze geloofsverdedigers werden apologeten genoemd. Zij probeerden de tegenstanders en de autoriteiten te overtuigen dat hun religie onschadelijk was. Alleen de manier waarop zij hun geloof verdedigden roept grote vraagtekens op. De bekendste apologeten

waren Justinus, Clemens en Tertullianus. Zij probeerden de keizer ervan te overtuigen dat zij geen vijanden van hem waren, maar dat zij juist baden om de voorspoed van zijn rijk.

Celsus, een filosoof, beschreef daarentegen de christenen als ongeletterde en de meest onbeschaafde mensen. De apologeten besloten hierna om op een nieuwe wijze de publieke opinie voor zich te winnen. Zij hadden aanvankelijk in hun geloof alle wereldse wijsheid afgezworen. Echter om de wereldse mensen te overtuigen van hun braafheid, greep men merkwaardig genoeg wél terug naar de wereldse wijsheid, n.l. de Griekse filosofie. Daarbij ging Clemens zover dat hij de filosofie zelfs bestempelde als zijnde de ‘ware theologie’. Justinus gebruikte ook de filosofie (wijsbegeerte) om daarmee de christelijke

denkbeelden uit te drukken. Op die wijze werd het vroege christelijke denken zélf tot een filosofie, die weliswaar uit wilde stijgen boven de wereldse/heidense. Alzo werd het christendom vermengd met heidense gedachten constructies. Leefden de allereerste christenen nog bij een mythische Jezus, nu werd Jezus tot een historisch persoon gemaakt, die men zag als een bemiddelaar en woordvoerder (Logos) bij de Godheid.

Justinus bouwde een hele filosofie rond het begrip 'logos', waaruit het dogma der drie-eenheid ontstond, ontleend aan oudere heidense denkbeelden, als het Egyptische: Osiris, Isis en Horus. Niet alleen de Godheid zag men in drievoud, maar ook de mens werd in drie delen opgesplitst, als lichaam, ziel en geest.

De mens zou een onsterfelijke ziel rondragen in zijn sterfelijke lichaam. Zie brochures: 98, 268.

De leer of het dogma van de 'onsterfelijke ziel' is één van de pijlers van de christelijke kerk, waarover straks meer.

Men mag zich afvragen of het wel nodig was dat de apologeten het christelijke geloof gingen verdedigen op basis van heidense denkbeelden en wereldse filosofie? Goede wijn behoeft toch geen krans? Het blijkt dat de apologeten de foute weg zijn ingeslagen, en dat nadien de christelijke kerk nooit meer het juiste spoor heeft teruggevonden. Men hoefde zo nodig niet de gunst van mensen of autoriteiten te winnen, maar slechts te vertrouwen op JHWH alleen! Als kerkelijk instituut had men echter de gunst van anderen nodig, om een eigen bestaanszekerheid te scheppen. Dáár is het Athanasius dan ook om te doen geweest. Men had JHWH als zijnde de enige Verlosser, Koning, Rotssteen, Beschermers, Helper, Redder, etc. van Israël verlaten, om in een denkbeeldige Logos de Zoon van God te zien. Men schiep zelf een Godzoon, en een Godvader, met een Geest als derde Persoon, waarbij een moeder afwezig was. Toen hierdoor grote strijd ontstond tussen Athanasius en Arius, waarbij de winnende partij uiteindelijk die van Athanasius werd, doemde een nieuwe strijd op, nl..

die van de plaatsvervanging, om zondaren te redden. Dan komen wij uit bij Augustinus en Anselmus.

Ten diepste ging en gaat het steeds om de redding van het instituut dat men de naam 'kerk' had/heeft gegeven. Zie brochures: 114, 229, 347.

Apologetiek

Apologetiek is het verdedigen van het christelijke geloof met rationele argumenten. Heeft de christelijke kerk nu echt zulk een methode nodig om zich te presenteren aan de buitenwacht? Dienen christenen zich tegenover ongelovigen te verantwoorden met rationele argumenten over de echtheid van hun geloof? Apologetiek wil bewijzen dat God bestaat. Hoe wil men God bewijzen die men niet ziet? Feiten alleen zouden moeten bewijzen dat een geloof waarachtig is. Het christelijk geloof spreekt van 'heilsfeiten', maar wanneer men deze nader onderzoekt, blijken het geen feiten, maar veronderstellingen te zijn die men dient te geloven. Zie brochure over de heilsfeiten, no.438.

Het christelijke geloof berust niet op feiten. De apologeten wilden de mensen overtuigen met argumenten, kritiek van tegenstanders te ontzenuwen en anderen te winnen. Iemand overtuigen van z'n geloof of ongelooft is een onbegonnen werk. Je vraag je af of een christelijk geloof, dat zozeer verdeeld is, nog wel is te verdedigen? Via de ratio wil men anderen overtuigen van eigen gelijk. De waarheid verdedigt echter zichzelf, en daarvan hoeft men alleen maar getuigenis te geven. Goede wijn heeft geen aanbeveling nodig.

Redders van de 'Zuivere Waarheid'

Op 14 juli 2010 werd ds. F. Mallan van de Gereformeerde Gemeente in Nederland te Alblasterdam begraven. Op 8 juli 2010 stierf hij. Ds. J. Roos -zijn leerling- sprak over Openbaring 7:9-17 en lag -volgens het krantenbericht in het Reformatorisch Dagblad- het accent op vers 9, 'zij

die uit de grote verdrukking komen en hun klederen wit gewassen hebben in het bloed des Lams'. Volgens Roos mag Mallan nu Christus aanschouwen in eeuwigheid, en, 'de Heere heeft hem voor het oordeel weggenomen. Hij mag nu staan voor de troon van God, gekleed in lange witte klederen, samen met allen die uit de grote verdrukking komen. De leer die ds. Mallan heeft gebracht, is de enige zuivere leer der waarheid', aldus Roos. Volgens Roos behoorde Mallan dus tot de 'redders en verdedigers van de zuivere waarheid' in onze eeuw. Het zij zo, en al het kerkvolk zeide: Amein!

Wat moet een niet-ingewijde of buitenkerkelijke zich bij bovengenoemde woorden en uitdrukkingen van ds. Roos voorstellen?

De feiten zijn als volgt: Ds. Mallan is gestorven, zijn lichaam is begraven en nu ligt hij roerloos in een kist in het graf.

De vraag hierbij is, hoe hij dan tegelijkertijd voor de troon Gods kan staan in lange witte klederen, die hij gewassen zou hebben in het bloed van het Lam? Een dode kan niet staan, en wanneer men klederen letterlijk wast in bloed worden ze niet wit, maar rood. De doden weten immers niets, zie:

Prediker 9:5 Want de levenden weten, dat zij sterven zullen, maar de doden weten niet met al; zij hebben ook geen loon meer, maar hun gedachtenis is vergeten.

En, heeft Mallan de Grote Verdrukking meegemaakt, waarvan sprake is in Mattheüs 24:21? (De Grote Verdrukking is nog aanstaande)

Het mogelijke antwoord van Roos zal zijn, dat Mallan naar zijn ziel naar de hemel is gegaan, en dat de engelen zijn ziel opgehaald hebben, waar deze nu in lange klederen zou gekleed zijn en voor de troon mag staan en Christus aanschouwen tot in alle eeuwigheid. Men ziet de ziel als iets onzichtbaars, die in een mens huist zo lang deze leeft, maar bij de dood terstond geoordeeld wordt en naar de hemel, en of naar de hel wordt verwezen. De vraag hierbij is of een ziel iets substantieels is die witte klederen zou kunnen aantrekken, en of de ziel benen heeft om op te staan? Kan een losse ziel ten hemel stijgen? Volgens Johannes 3:13 kan dat niet.

Johannes 3:13 En niemand is opgevaren in den hemel, dan Die uit den hemel nedergekomen is, namelijk de Zoon des mensen, Die in den hemel is.

Wordt de ziel straks weer met het lichaam verenigd bij een latere opstanding? Kan een ziel functioneren zónder een lichaam? Of is alles soms symbolisch bedoeld? Het zijn zomaar wat vragen die een buitenstander zich kan afvragen, en wie zal het juiste antwoord erop kunnen geven? Zij die pretenderen de enige zuivere waarheid nog te bezitten zouden met onweerlegbare feiten de vragen dienen te beantwoorden. Zo niet, dan kan men beter alle filosofieën rond de ziel van de overledene laten rusten, zoals de dode zelf ook rust op zijn slaapstede, zie:

Jesaja 57:2 Hij zal ingaan in den vrede (rusten in het graf); zij zullen rusten op hun slaapsteden, een iegelijk, die in zijn oprechtheid gewandeld heeft.

Job 3:17 Daar houden de bozen op van beroering, en daar rusten de vermoeiden van kracht;

Zonder Kerk

In het Reformatorisch Dagblad van 12 juli 2010 stond een artikel van dhr. L. Snoek, "Zonder Kerk".

'Waarom zou je eigenlijk een kerk nodig hebben? Je kunt toch ook geloven zonder naar de kerk te gaan?

.....De plicht om naar de kerk te gaan is ouderwets. Dat deed men vroeger toen iedereen nog bij de kerk hoorde.....En er zijn toch mensen die eerlijk kunnen zeggen dat ze in God geloven, maar aan de kerk geen behoefte hebben?.....

Wie welbewust tegen Gods wens ingaat en niet naar de kerk gaat,

moet echt niet op Zijn zegen rekenen..... Hoe? Door afstand van je te houden. Door niet te spreken..... Als je de Heere ontmoet of als je merkt dat Hij je helpt, is er behoefte om het met anderen te delen. Dan merk je hoe goed het is om samen met anderen psalmen te zingen tot

Gods eer. De kerk is daarvoor een uitnemende plaats..... Geloven zonder de kerk? Een onmogelijke mogelijkheid.’ Aldus het artikel (verkort weergegeven).

Het artikel doet denken aan Rome: Buiten de kerk géén zaligheid!

Wie verplicht ons naar een kerk te gaan? Wie zal ons kunnen zeggen wat een wáre kerk is op aarde, er zijn immers zoveel kerken waaruit men kan kiezen? Is de kerk een echte ontmoetingsplaats? Is het kerkgaan verdienstelijk, daar God ons anders niet zou zegenen?

Gaat het niet om het waarachtig vertrouwen op JHWH, ook al zit men alleen of in het duister, zoals in Jesaja 50:10 staat?

10 Wie is er onder ulieden, die JHWH vreest, die naar de stem Zijns Knechts hoort? Als hij in de duisternissen wandelt, en geen licht heeft, dat hij betrouwe op den Naam van JHWH, en steune op zijn God.

Wij denken aan Bunyan, hoe hij buiten de kerk als een vloeker door JHWH in zijn hart werd gegrepen. En zo zijn er velen meer. De gezelschappen die in het begin van 1900 werden gehouden in Ter Heyde aan Zee (gemeente Monster) door Willem van de Berg, waar wel 40 tot 60 overwegend onkerkelijke ware gelovigen samen kwamen, uit Katwijk, Scheveningen, Vlaardingen en Maassluis, om daar gezamenlijk over de wegen Gods te spreken, zijn velen tot zegen geweest. Wanneer men de gedichten van Willem van de Berg leest, zijn deze diep ontroerend, sprankelend, tot eer van God en heil van de naaste.

Overigens lezen wij ook in de Psalmen dat de lofzang in stilheid tot God in Sion is. Het hoeft altijd niet massaal plaats te vinden. Ook nu

De Rooms Katholieke kerk te Monster

zijn er nog thuis-lezers, die vanwege de grote verdeeldheid en foutieve leerstellingen / misleiding, niet naar een kerk gaan.

In onze gedichtenbundel zijn tevens enkele gedichten van Willem van de Berg opgenomen. Wij bezitten het handgeschreven schrift van deze in zijn leven alom bekende man, die met een tas of mandje met garen en draden langs de huizen ventte. Op een zekere dag liep hij tegen de avond in Poeldijk de weg naar huis terug. De pastoor uit Monster kwam langs met zijn koets en paard. De pastoor vroeg Willem of hij mee wilde rijden, onder voorwaarde dat Willem een mooi gedicht voor de pastoor zou maken. Dat was akkoord, maar Willem wilde pas aan het eind van de reis het gedicht opzeggen. Toen zij Monster naderden en de pastoor bij de Rooms Katholieke kerk stil hield, had Willem zijn gedicht of spreuk klaar. De pastoor zei tegen Willem: Nu Willem, het woord is aan jou. Willem zei: Wanneer deze kerkklok zijn schelle stem laat horen, klimt er één op de kansel om zielen te vermoorden!

De pastoor riep kwaad: Van de wagen af en er nooit meer op!

Willem was geen ‘redder van de kerken!’, maar behoorde wel tot de levende kerk.

Schaduwzijden van de christelijke kerk

De donkere zijde van de christelijke kerk(en) is er wel degelijk, ook al tracht men die angstvallig te verbergen of te ontkennen. Dan kijken wij niet alleen naar Rome en de gevolgen van het celibaat, namelijk het vele seksuele misbruik van o.a. kinderen. Nee, het zijn de schaduwzijden van haat, intolerantie, onderdrukking, bedrog, etc. die men verbergt om de schijn hoog te houden. Voor het oog van de mensen zijn synodes, kerkvergaderingen en dergelijke vrome gezelschappen, bijeenkomsten in de naam van God. Men is echter tot de grofste mensonterende daden in staat, om maar het instituut te redden. In die raadkamers waar de geestelijken vergaderen ziet het soms blauw van de rook, om dan

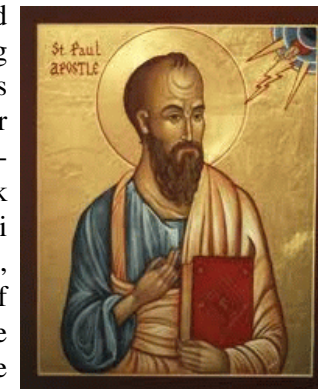
evenwel als ‘gerookte palingen’ naar de wil van God te handelen. De grote verdeeldheid, de vele scheuringen, de kerkelijke Inquisitie en ketterverbrandingen, vormen wel zeer zwarte schaduwzijden van de christelijke kerk.

Duistere oorsprong der christelijke kerk

De werkelijke oorsprong van de christelijke kerk ligt in nevels gehuld. Verschillende wetenschappers kunnen hierover geen overeenstemming bereiken. Het gaat hierbij om het allereerste begin van de christelijke kerk als instituut, hetwelk een zozeer geheim en gesloten systeem blijkt te zijn, waarvan men het ontstaan geheim houdt. Alleen in de top van enkele kerkelijke kringen weet men ervan, waar men zwijgplicht heeft. Deze kerk predikt dat er alléén heil is binnen haar muren, en dan nog wel een zeer beperkt heil dat alleen voor een heel klein aantal ‘uitverkorenen’ geldt. Onderzoek door Michael Baigent en Richard Leigh toont aan dat de wieg van de christelijke kerk hoogst waarschijnlijk stond in het klooster van Qumran. De zogenaamde Dode-Zee rollen laten hierover hun licht schijnen. John Allegro die de Dode-Zee rollen bestudeerde kwam tot de conclusie dat de Essenen de voorlopers van het christendom moeten zijn geweest. De Essenen worden omschreven als een soort sekte van het jodendom. Ze hadden alle eigendommen gemeen, en sommigen leefden celibatair. Volgens Josephus konden ze de toekomst voorspellen aan de hand van het bestuderen van ‘heilige teksten’. Zij leerden dat de menselijke ziel onsterfelijk was en gevangen zat in een sterfelijk lichaam. Bij de dood ontsnapte de ziel en steeg vervolgens op naar de gelukzaligheid. Deze zelfde gedachte vinden we in de christelijke theologie terug. Verder verwachtten de Essenen de komst van de Zaddik, de rechtschapen Leraar der Gerechtigheid. Jakobus (broer van Jezus) werd gehouden voor de Zaddik, door strikte trouw aan de Wet.

Paulus was aanvankelijk een felle tegenstander van de eerste christengemeenten. De pro-Romeinse Hasmonitische priesterstand (Edomitisch) hielp Saulus in het harnas. Saulus zei een verschijning te hebben gehad van Jezus die hij nooit had gekend, op weg naar Damascus. Hij werd daarna Paulus genoemd, en was in de ogen der wetsgetrouwen een van de eerste ‘christenketter’, die de Wet had verlaten en afweek van het oorspronkelijke geloof. Paulus zei een stem te hebben gehoord uit de hemel, met een visioen, waarop hij zijn geloof bouwde van de vrijheid. Hij maakte van de leer van Jezus een eigen theologie. De verering van de enige ware God JHWH schoof hij opzij, en verhief Jezus tot Verlosser van een klein aantal uitverkorenen. JHWH was/is Israëls enige Verlosser, maar bij Paulus kwam daar Jezus als Verlosser bij. Lees eens Jesaja 43:11 waar JHWH claimt de geheel enige Verlosser van Israël te zijn, en hoofdstuk 44, waar JHWH de enige Verlosser en Koning is. Jakobus en de andere wetsgetrouwen maakten zich hierover grote zorgen. De gemeente te Jeruzalem behoorde dan ook tot zijn grote tegenstanders, en zij predikten niet de Jezus van Paulus. Paulus verwierp de geloofsgerechtigheid uit de Wet, Fil.3:9, en wees naar een vreemde en buiten de mens liggende gerechtigheid die door het afschuwelijke mensenoffer van Jezus zou tot stand zijn gekomen. Het latere christendom ontwikkelde zich geheel in de lijn van Paulus, door de strikte naleving van de Wet te negeren, en door op sommige plaatsen te zeggen dat de Wet vervuld was en afgedaan had. Paulus versoepelde dus de onderhouding van de Wet, zodat er gemakkelijk meerdere mensen (heidenen) toe konden treden tot de christelijke kerk. Op de geloofsbelijdenissen kon men met een gerust hart ja zeggen, daar deze niet de leefwijze opeisten voor JHWH, maar slechts uitwendige doctrines voorschreven. Jakobus daarentegen volgde de strakke lijn van de Wetsgehoorzaamheid. Wat er van hem geschreven staat in Handelingen 15, dat hij bereid was een compromis te maken, moet op

een verzinsel berusten. Jakobus stond voor het enige zuivere geloof van de Israëlieten die zich aan het Verbond van JHWH hielden, door op strikte wijze de Wet te onderhouden. Jakobus wilde geen nieuwe religie, maar Paulus wél. Jakobus had Jezus nog gekend, indien historisch, maar Paulus niet. Paulus moest het hebben van visioenen en oncontroleerbare openbaringen. Paulus wijst in Romeinen 1:17 en Galaten 3:11 naar zijn uitgangspunt, hetwelk de hoeksteen werd voor het christendom. Hiermee stelde hij zich lijnrecht tegenover Jakobus. Paulus baseerde zijn nieuwe stelling op Habakuk 2:4.

De Qumran-gemeenschap kende diverse benamingen, o.a. als Ebionieten, Nosrim, Hassidim en Zaddikim, of ook wel ‘zonen van het licht’, en Zeloten, ijveraars. In Mattheus 10:34 laat men Jezus zeggen dat Hij niet gekomen was om de Wet te ontbinden. Dit gaat lijnrecht tegen Paulus in. Paulus werd dan ook door de gemeente te Jeruzalem teruggefloten en berispt vanwege zijn nalatige wetsgehoorzaamheid. Paulus stemde toen wel in met een zeven-daagse reinigingsritueel om zijn onschuld te bewijzen. Ondanks dat werd hij evenwel beschuldigd, Handelingen 21:28, waarna er een opstand volgde.

God is geen Mysterie

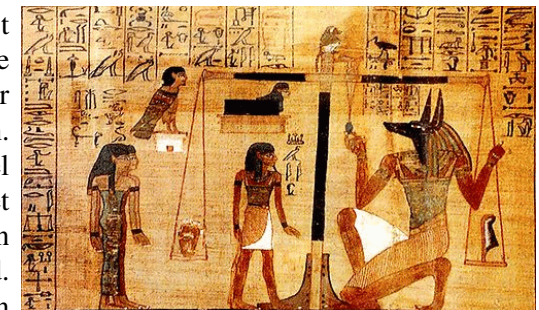
Wat de christelijke kerk niet kon aantonen en niet kon waarmaken werd gedoopt tot een mysterie. De mensen moesten het maar geloven en aannemen op gezag van de kerk. Hierin verschilde de christelijke kerk in niets van de oude mysteriereligies. In het Reformatorisch Dagblad van 16-10-2010 stond een artikel van ds. M.J. Kater, in de rubriek ‘Weerwoord’, over geloven op gezag van de kerk. Waarheid claimt gezag voor zichzelf. Ieder mens gelooft de meeste dingen op gezag van anderen, aldus ds. Kater. Christenen zeggen wel dat het in het christelijk geloof om waarheid gaat, maar in wezen draait alles om de macht in de kerk. Er wordt veel gestreden in de kerk onder het mom der waarheid, maar in feite gaat het om de macht van de ambtsdragers.

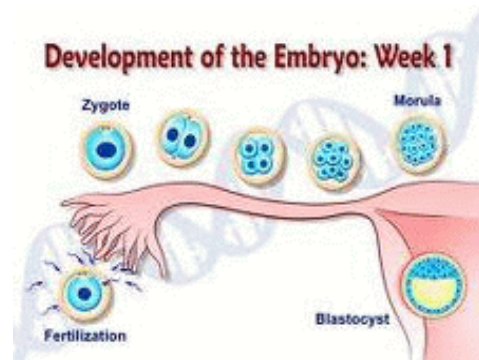
In hoofdzaak kwam de christelijke kerk met een aantal dogma's en geloofsbelijdenissen, waarin God tot een mysterie werd gesteld, als een soort drieheid in één. Een Vader, en een Zoon en een Heilige Geest als drie personen in één verenigd. Een moeder ontbrak. Later voegde Rome een aardse moeder in voor de Goddelijke Zoon, namelijk Maria, een spiegelbeeld van de godin Isis of Astarte. Een dergelijke God is totaal vreemd aan de Torah, waar JHWH één is, zónder een Goddelijke evenknie of partner, die later als mensenoffer zou sterven voor de zonden van enkele uitverkorenen. Mensenoffers zijn voor JHWH een afschuw, en zou Hij dan Zelf Zich daaraan schuldig stellen, om de schuld en zonden van Adamieten erdoor uit te wissen? Zie brochure no. 553 over mensenoffers. De Godheid werd opgesplitst in drie personen, maar ook de mens bleef geen éénheid, maar werd verdeeld op Grieks filosofische wijze in lichaam, ziel en geest, dus drie bestanddelen in één wezen.

De Zielen-leer

In het matriarchale tijdperk dacht men dat ieder mens van de vrouwelijke moedergodin een vrouwelijke ziel ontving via de moedermelk. Vandaag de dag zouden er heel veel zielloze baby's en mensen zijn, aangezien er via de flesvoedingen geen moederziel zou overgeplant worden. In het patriarchale tijdvak veranderde deze visie en zou de ziel logischer wijze van de vader in het kind overgaan. In de testikels van de man zouden de zielen van de toekomstige kinderen opgesloten zitten. De ziel zag men als een vluchtig wezen, en bij het sterven zou de ziel, tijdens het uitblazen van de laatste adem, de mens weer verlaten. Dan zou er een Godsgericht plaatshebben, waarbij de ziel naar de hemel, of naar de hel wordt verwezen. Men dacht dat de ziel tijdens het leven in het menselijke hart zetelde, en zich daar gehuisvest had. In oud-Egypte werd dan

ook het hart uit de overledene gesneden en gewogen op een weegschaal. Het gezegde: Met hart en ziel, kan hiervan afkomstig zijn. Men zat er niet zo heel ver naast. Alleen was het geen ziel als vluchtig wezen die in het hart zetelde, maar het is het 'geheugen' in het menselijk hart, dat bestaat uit ongeveer 40.000 neuronen. De Rooms Katholieke kerk dacht eeuwenlang dat de ziel in een mens kwam wanneer de moeder de eerste levensteken voelde rond de 4e-5e maand. Paus Pius X stelde echter dat de ziel tijdens de conceptie reeds indaalde in het embryo. Thomas van Aquino leerde dat het sperma de drager der ziel was. Het bleef echter raden en tasten in het duister. Dat kwam enerzijds doordat men oudtijds niet goed wist hoe een bevruchting tot stand kwam. Men dacht dat de menstruatie de bron van de geboorte was, want vóór en ná de menstruatie kwamen er geen kinderen bij vrouwen, en tijdens de zwangerschap hield de menstruatie plotseling op. De ontdekking wat de bron was voor de bevruchting was iets groots, namelijk dat de man de zaadgever was, dus medeverantwoordelijk voor de zwangerschap.

Genesis 4:1 geeft heel simpel te kennen dat het mensenleven begint bij de conceptie, en dat aan het einde van de zwangerschapsperiode van 40 weken (tien perioden van 28 dagen) de geboorte plaatsheeft. Tegenwoordig is het gehele proces van

conceptie en zwangerschap in beeld gebracht. De mannelijke zaadcel bevrucht het vrouwelijke eitje en er ontstaat een versmelting, een levende cel of zygote. De zygote is aanvankelijk nog onzijdig, niet mannelijk en niet vrouwelijk. Adam was aanvankelijk ook androgeen. Uit Adam werd de vrouw gebouwd, het vrouwelijke afgesplitst, Genesis 2:21, hoewel er in de man altijd iets vrouwelijks overig is, en in de vrouw er altijd iets mannelijks aanwezig is. Toen de zogenaamde 'rib' uit Adam verwijderd was, was hij pas mannelijk. Eva is niet uit de

man Adam genomen, maar uit de mens Adam, en werd toen Maninne genoemd. De man ziet zich hier nog superieur aan de vrouw, die uit hem afkomstig was. De Perzen, Boeddhisten, Joden en anderen zien de vrouw nog steeds als een minder wezen, inferieur aan de man. Ook de eerste christenen zagen dit zo. De Rooms Katholieke kerk trok hieruit de conclusie dat geestelijken geen gemeenschap met dit zondige wezen mochten hebben. Vandaar de invoering van het celibaat. Wat voor gevolgen dit heeft is vandaag de dag nog duidelijk zichtbaar. De kerkvaders schilderden de vrouw af als zijnde puur zondig, slecht, waardoor de zonde in de wereld zou zijn gekomen. Seksuele omgang met een vrouw vond Augustinus gewoonweg minderwaardig. Volgens hem zou de zonde via de vrouw aan de mensen worden doorgegeven (de erf-zondeleer). Thomas van Aquino leerde dat men alleen de vader moest eren als levengever, daar de vrouw in zijn ogen slechts als draagmoeder functioneerde. (een soort broedmachine)

De christelijke kerk stelde als tegengif de kinderdoop in, om de kinderen te wassen van de erfzonde. De doop (de besprenkeling, want van een doop is geen sprake, dan alleen dat de geestelijke zijn vingers doopt in het water, maar het kind met enkele druppels besprenkelt) zag men als voertuig der genade. In Islamitische landen ziet men de vrouw ook als inferieur, waar zij zich dient te bedekken met o.a. de boerka (sluier).

Zoals wij zagen is het nog niet zo heel lang geleden dat men er achter kwam hoe in werkelijkheid kinderen werden verwekt. Men leefde eeuwenlang in onwetendheid. Mannen wisten al helemaal niet welke rol zij speelden in de bevruchting. Sommige mannen probeerden vergeefs op allerlei manieren of ze ook niet vruchtbaar konden worden. Men liet zich zelfs castreren, en offerde de mannelijkheid op, om maar vruchtbaar te kunnen worden. Men stak zich in vrouwenkleren, als of dat mogelijk zou helpen. De verering van de phallus was dan ook niet gericht op de zaadgeving ter bevruchting, maar vanwege de kracht der

man. De patriarchale Semieten zweerden door hun hand op de heup te leggen, dat wil zeggen, op het mannelijke geslachtsdeel, Genesis 24:9, 47:31.

De ziel is de levensgeest. De levensgeest ontstaat direct tijdens de samensmelting van de mannelijke zaadcel met de vrouwelijke eicel. De ziel is de elektrische levenskracht, of te wel de zuurstof die wij inademen. Wij zijn niet gedeeld en onsterfelijk, ook geen deel in ons is onsterfelijk. De ziel is sterfelijk. Wij zijn een levende ziel, een éénheid.

De onbetaalde rekeningen van de kerk

Ketterijen worden wel de 'onbetaalde rekeningen' van de kerk genoemd. Waarom heeft de christelijke kerk nog nooit deze onbetaalde rekeningen afbetaald? Dat komt vanwege het geestelijk failliet. De christelijke kerk kan onmogelijk de onbetaalde rekeningen afbetalen, want daarmee bekent zij geen gedegen fundament te hebben. Vandaar dat men kettters te vuur en te zwaard heeft vervolgd en buiten de kerk gesloten.

Volkskerk

Het streven naar een volkskerk leefde ook in Nederland langere tijd. Deze gedachte komt voort uit Israëls volkskerk, wat we nader zullen onderzoeken. De Bijbelvertaling van het Nieuwe Testament noemt hen die 'in-Christus-zijn' een gemeente, terwijl in het dagelijks spraakgebruik de gelovigen wanneer zij samenkomen in een gebouw met 'kerk' worden aangeduid. Het 'in-Christus-zijn' betekent zoveel als een gezalfde te zijn van JHWH, ergo een gelovige Israëliet of proseliet. De Rooms Katholieken spreken altijd over hun 'kerk', en ook de meeste protestanten noemen hun kerken Godshuizen, en zien deze als een heiligdom, gewijd aan God. Het is merkwaardig dat zowel het woord 'gemeente', alsook het woord 'kerk' niet de juiste betekenis weergeven van het

Hebreeuwse woord kahal en het Griekse woord kuriakè. Men wil het woord kerk wel afleiden van kuriakè, maar zo goed als men het woord kurk niet kan afleiden van Urk, is kerk niet af te leiden van kuriakè. Het woord kerk lijkt meer een menselijk verzinsel te zijn, iets mysterieus. Kuriakè betekent zoveel als heerlijk, koninklijk. Kahal betekent zoveel als samenroepen. Het woord 'gemeente' komt in het Grieks nergens voor als kuriakè. Een gemeente is een bestuursseenheid, waartoe bewoners van een bepaalde plaats behoren. De kerken beweren verder dat er een nieuw verbond zou bestaan dat voor de gemeente is, wat niet tot het oude verbond behoort, dat voor Israëls volksgemeente is. Dat is onjuist, daar er géén sprake is van een nieuw verbond, maar van een herstelt verbond, dat specifiek en alleen Israël aangaat. Dat blijkt

De kerkelijke hiërarchie

wel uit Romeinen 9:4 en Efeze 2:12, voor hen die vervreemd zijn van de verbonden en beloften. Het verbond is één, en is voor Israëls kahal, de samengeroepen. De gelovigen uit de zogenaamde 'heidene' (ethnos betekent echter volkeren) zijn geen heidene, maar Israëlieten van de twaalf stammen in de verstrooiing, die aan de heidene gelijk zijn geworden. Zij vormen als verloren schapen van het Huis Israëls de ekklesia. In Handelingen 26:7-8, en Jakobus 1:1 wordt over de twaalf stammen in de verstrooiing gesproken. Ekklesia betekent zoveel als uitroepsel, zij die uit de grote mensenmenigte geroepen zijn. De vertalers hebben de theologische veronderstelling ingetaald, dat het om een kerk zou gaan, door op sommige plaatsen niet gemeente, maar vergadering te vertalen, o.a. in Handelingen 19:39-40. In Mattheus 16:18 hebben zij wel het woord gemeente gekozen. Het gaat hier echter heel duidelijk over Israëls kahal, daar het Rijk Gods en de sleutels

ervoor, voor Israël zijn. Een ekklesië is dus een geselecteerd groepje die geroepen zijn uit een veel groter geheel. Het gaat hier om een groepje eerstelingen uit het wereldwijd verstrooide Israël. De volkskerk zoals men dat in ons land wilde zien, is deswege nooit een gemeente, daar deze niet álle bewoners omvat. De ekklesië blijven de geroepenen uit de massa. Israël was wél volkskerk (kahal), die door de diaspora uiteen viel. Deze kahal zal eens worden hersteld. Israël was/is uitgekozen als eersteling uit alle volkeren, tot een voorbeeldfunctie, zie:

Deuteronomium 7:6 Want gij zijt een heilig volk van JHWH, uw God; u heeft JHWH, uw God, verkoren, dat gij Hem tot een volk des eigendoms zoudt zijn uit alle volken, die op den aardbodem zijn.

Deuteronomium 14:2 Want gij zijt een heilig volk van JHWH, uw God; en u heeft JHWH verkoren, om Hem tot een volk des eigendoms te zijn, uit al de volken, die op den aardbodem zijn.

De kerk is zich als geestelijk Israël gaan zien (de vervangingstheologie), maar de kerk kan nooit een kahal zijn of worden, en ook geen gemeente die allen omvat, zowel goede als kwaden, ouders en kinderen tegelijk. Het gaat in de ekklesië om de ware gelovigen die tot de uitgeroepenen behoren als gezalfden door de Geest van JHWH, waardoor zij een christos worden, dat is een gezalfde. Tot een uitwendige kerk kan men toetreden door geloofsbelijdenis af te leggen. Men doet alsdan een kerkelijk examen, waarvoor nog nooit iemand gezakt is! Tot de ekklesië kan men niet eigener beweging toetreden, daar het JHWH is die Zijn kudde verzamelt. De vraag 24 uit de Heidelbergse Catechismus en artikel 27 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis zijn in strijd met de Schriften, waarin Christus de Koning van de kerk wordt genoemd en de gelovigen aangeduid worden als Zijn onderdanen.

Art. 27: Van de algemene Christelijke Kerk

*Wij geloven en belijden een enige katholieke of algemene Kerk, dewelke is een heilige vergadering der ware Christgelovigen, al hun zaligheid verwachtende in Jezus Christus, gewassen zijnde door Zijn bloed, geheiligd en verzegeld door den Heiligen Geest. Deze Kerk is geweest van den beginne der wereld af, en zal zijn tot den einde toe; gelijk daaruit blijkt, dat Christus een **eeuwig Koning** is, Dewelke zonder onderdanen niet zijn kan. En deze heilige Kerk wordt van God bewaard, of staande gehouden, tegen het woeden der gehele wereld; hoewel zij somwijlen een tijdlang zeer klein en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de ogen der mensen; gelijk Zich de Heere gedurende den gevaarlijken tijd onder Achab zeventuizend mensen behouden heeft, die hun knieën voor Baäl niet gebogen hadden. Ook mede is deze heilige Kerk niet gelegen, gebonden, of bepaald in een zekere plaats, of aan zekere personen, maar zij is verspreid en verstrooid door de gehele wereld; nochtans samengevoegd en verenigd zijnde met hart en wil in één zelfden Geest, door de kracht des geloofs.*

Christus wordt nergens in de Schrift de Koning van Zijn (een) Kerk genoemd. Ook wordt er gesteld dat de kerk (kahal) er reeds was vanaf het begin der wereld. Ook dat is onjuist, daar het volk Israël pas gevormd is bij de Wetgeving als verbondssluiting. Israël was geen kerk onder het zogenaamde ‘oude verbond’, maar een koninkrijk en zal dat na de verstrooiing weer zijn. De Israëlieten vormen een koninklijk priesterdom, 1Petrus 2:9. U ziet wel, de verwarring is groot, en er is bijkans een heel leven voor nodig om alle knopen te ontbinden en alle raadselen op te lossen die door de kwade geesten zijn bedacht om het ware Israël weg te moffelen. Zij hebben de kerk ervoor in de plaats gesteld en verdedigen dat men hand en tand. De kerk als instituut dient in hun ogen kost wat het kost gered te worden.

De kerk van Christus zou een mystiek lichaam zijn, hetwelk naar buiten zou treden als een instituut. Hoe kan echter een mystiek lichaam, (dat wil zeggen, een ongreepbaar lichaam vorm krijgen als instituut? Israël

had aanvankelijk ook geen heilige gebouwen, slechts een tabernakel die mobiel was, waarin JHWH temidden van Zijn volk wilde vertoeven. Een stenen tempel is nimmer Gods oogmerk geweest. Hij wilde in geen vaste woonplaats verkeren. Slechts bij toelating heeft Hij tijdelijk in de Tempel Zijn heerlijkheid gedemonstreerd. Eens zal JHWH weer onder ons als Zijn volk vertoeven, en dan wel in een tabernakel, laatst te Sjilo. Als gevolg van de vervangingstheologie ontstond bij Augustinus een foutief beeld van de verkiezing, de uitgeroepen, zie brochures: 132, 373.

Fortificatie der kerk

De christelijke kerk is opgezet als een soort fort, met een door hen zelf opgestelde Bijbel als ringmuur die voor eenheid moest zorgen, zodat het de zoveelste boekreligie werd. De belijdenissen en ‘doop’ zijn te zien als de toegangspoort tot het lidmaatschap.

De excommunicatie en censuur is te zien als de ophaalbrug. Kanonnen op de muur zijn de dogma’s, om ermee de vele indringers en ketters te raken. Binnen de muur van het fort is alleen het heil, want buiten de kerk is geen zaligheid, althans volgens Rome. Het geloof is samengesteld, buiten de wetsgehoorzaamheid om, daar men binnen het fort als vrijgevochtenen leeft. In het fort maken de ridders de dienst uit, dat is de clerus, de geestelijke stand, die niet het gewone werk mag doen. Zij noemen zich soms ‘Gods gaarne getrouwen knechten’. Wee hen die durft tegenspreken! De bouwers van de wachttorens waren begonnen zonder paslood en begonnen iets scheef met het fundament, zodat men nooit meer waterpas kon eindigen. De toren helt danig over en lijkt op de toren van Pisa. Wat men ook doet of leert, men komt nooit recht uit, men draait altijd om de waarheid heen, zonder de echte waarheid te brengen. De redders van de kerk mogen proberen wat zij kunnen, ze krijgen

de zaak nooit en te nimmer meer recht. Zijn er dan nog geen goede dingen in het kerkelijke ‘juda’?

Dan laten wij de Rooms Katholieke professor Hans Küng uit Zwitserland aan het woord:

“Vrijheid van theologisch onderzoek wordt onmogelijk gemaakt, en discussie is onmogelijk. De Roomse curie verzet zich tegen elk dreigend machtsverlies. Veel dogma’s zijn na de 11e eeuw ingevoerd en zijn strijdig met de eigen geschiedenis der R.K. Kerk. Het hiërarchisch kerkmodel is niet het oorspronkelijke katholieke. Er is veel veranderd in de R.K. kerk, maar niets in de machtsstructuur van het ambt”, aldus Küng.

In de protestantse kerken is het niet veel beter gesteld.

Herstel van de Godsregering

De aarde zal worden vernieuwd en gereinigd. Er komt nieuw en hoger bewustzijn, waarvan de profeet Jesaja zegt dat de kennis van JHWH zo veel zal worden, als het water dat de bodem van de zee bedekt. Kerken en ‘heilige gebouwen’ zullen verdwijnen. JHWH zal weer onder ons wonen, en de gevangenis van Zijn volk wordt omgewend naar volkomen vrijheid. De Goddelijke Feesten zullen weer gevierd worden, en het koningschap van David hersteld. Lees toch in de profeten welk een heerlijke tijd eraan komt. Alle corruptie, zieltjeshandel, parasiterij, het zal ophouden. Er zal een vernieuwende geest waaien, waardoor Israëls duisternis zal wijken. JHWH zal Zich bekend maken dat Hij alleen Israëls Verlosser en Koning is. Wij mogen ons verheugen in Zijn heil, zie Deuteronomium 33:

29 Welgelukzalig zijt gij, o Israel! wie is u gelijk? gij zijt een volk, verlost door JHWH, het Schild uwer hulp, en Die een Zwaard is uwer hoogheid; daarom zullen zich uw vijanden geveinsdelijk aan u onderwerpen, en gij zult op hun hoogten treden!

Jesaja 49:13 Juicht, gij hemelen! en verheug u, gij aarde! en gij bergen! maakt gedreun met gejuich; want JHWH heeft Zijn volk vertroost, en Hij zal Zich over Zijn ellendigen ontfermen.

Uit de Nederlandse Geloofsbelijdenis:

Van de algemene Christelijke Kerk

Wij geloven en belijden een enige katholieke of algemene Kerk, dewelke is een heilige vergadering der ware Christgelovigen, al hun zaligheid verwachtende in Jezus Christus, gewassen zijnde door Zijn bloed, geheiligd en verzegeld door den Heiligen Geest. Deze Kerk is geweest van den beginne der wereld af, en zal zijn tot den einde toe; gelijk daaruit blijkt, dat Christus een eeuwig Koning is, Dewelke zonder onderdanen niet zijn kan. En deze heilige Kerk wordt van God bewaard, of staande gehouden, tegen het woeden der gehele wereld; hoewel zij somwijlen een tijdlang zeer klein en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de ogen der mensen; gelijk Zich de Heere gedurende den gevaarlijken tijd onder Achab zeventuizend mensen behouden heeft, die hun knieën voor Baäl niet gebogen hadden. Ook mede is deze heilige Kerk niet gelegen, gebonden, of bepaald in een zekere plaats, of aan zekere personen, maar zij is verspreid en verstrooid door de gehele wereld; nochtans samengevoegd en verenigd zijnde met hart en wil in één zelfden Geest, door de kracht des geloofs.

Dat een iegelijk schuldig is zich bij de Kerk te voegen

Wij geloven, aangezien deze heilige vergadering is een verzameling dergenen die zalig worden, en dat buiten haar geen zaligheid is, dat niemand, van wat staat of kwaliteit hij zij, zich behoort op zichzelf te houden, om op zijn eigen persoon te staan; maar dat zij allen schuldig zijn zichzelf daarbij te voegen en daarmede te verenigen; onderhoudende de enigheid der Kerk, zich onderwerpende aan haar onderwijzing en tucht, den hals buigende onder het juk van Jezus Christus, en dienende de opbouwning der broederen, naar de gaven die hun God verleend heeft, als onderlinge lidmaten van één zelfde lichaam. En opdat dit te beter zou kunnen onderhouden worden, zo is het ambt aller gelovigen, volgens het Woord Gods, zich af te scheiden van degenen die niet van de Kerk zijn, en zich te voegen tot deze vergadering, het zij op wat plaats dat God ze gesteld heeft; ook al ware het zo, dat de magistraten en plakkatens der prinsen daartegen waren, en

dat de dood of enige lichamelijke straf daaraan hing. Daarom, al degenen die zich van haar afscheiden of niet daarbij voegen, die doen tegen de ordinantie Gods.

Van het onderscheid en de merktekenen der ware en valse kerk

Wij geloven dat men wel naarstiglijk en met goede voorzichtigheid, uit den Woorde Gods, behoort te onderscheiden welke de ware Kerk zij; aangezien alle sekten die heden ten dage in de wereld zijn, zich met den naam der Kerk bedekken. Wij spreken hier niet van het gezelschap der hypocrieten, welke in de Kerk onder de goeden vermengd zijn, en intussen van de Kerk niet zijn, hoewel zij naar het lichaam in haar zijn; maar wij zeggen dat men het lichaam en de gemeenschap der ware Kerk onderscheiden zal van alle sekten welke zeggen dat zij de Kerk zijn. De merktekenen, om de ware Kerk te kennen, zijn deze: zo de Kerk de reine predikatie des Evangelies oefent; indien zij gebruikt de reine bediening der sacramenten, gelijk ze Christus ingesteld heeft; zo de kerkelijke tucht gebruikt wordt, om de zonden te straffen. Kortelijk, zo men zich aanstelt naar het zuivere Woord Gods, verwerpende alle dingen die daartegen zijn, houdende Jezus Christus voor het enige Hoofd. Hierdoor kan men zekerlijk de ware Kerk kennen, en het komt niemand toe zich daarvan te scheiden. En aangaande degenen die van de Kerk zijn, die kan men kennen uit de merktekenen der Christenen; te weten, uit het geloof, en wanneer zij, aangenomen hebbende den enigen Zaligmaker Jezus Christus, de zonde vlieden en de gerechtigheid najagen, den waren God en hun naaste liefhebben, niet afwijken noch ter rechter- noch ter linkerhand, en hun vlees kruisigen met zijn werken. Alzo nochtans niet, alsof er nog geen grote zwakheid in hen zij; maar zij strijden daartegen door den Geest al de dagen huns levens, nemende gestadiglijk hun toevlucht tot het bloed, den dood, het lijden en de gehoorzaamheid van den Heere Jezus, in Denwelken zij vergeving hunner zonden hebben, door het geloof in Hem. Aangaande de valse kerk, die schrijft zich en haar ordinantiën meer macht en autoriteit toe dan den Woorde Gods, en wil zich aan het juk van Christus niet onderwerpen; zij bedient de sacramenten niet gelijk Christus in Zijn Woord verordend heeft, maar zij doet daar af en toe, gelijk als het haar goeddukt; zij grondt zich meer op de mensen dan

op Christus; zij vervolgt degenen die heiliglijk leven naar het Woord Gods, en die haar bestraffen over haar gebreken, gierigheid en afgoderijen. Deze twee kerken zijn lichtelijk te kennen, en van elkander te onderscheiden.

Van de regering der kerk door kerkelijke ambten

Wij geloven dat deze ware Kerk geregeerd moet worden naar de geestelijke politie, die ons onze Heere heeft geleerd in Zijn Woord; namelijk dat er dienaars of herders moet zijn, om Gods Woord te prediken en de sacramenten te bedienen; dat er ook opzieners en diakenen zijn, om met de herders te zijn als de raad der Kerk, en door dit middel de ware religie te onderhouden, en te maken dat de ware leer haar loop hebbe, dat ook de overtreders op geestelijke wijze gestraft worden en in den toom gehouden; opdat ook de armen en bedrukten geholpen en getroost worden, naar dat zij van node hebben. Door dit middel zullen alle dingen in de Kerk wel en ordelijk toegaan, wanneer zulke personen verkoren worden die getrouw zijn, en naar den regel dien de heilige Paulus daarvan geeft in den brief aan Timótheüs.

Van de dienaars, ouderlingen en diakenen

Wij geloven dat de dienaars des Woords Gods, ouderlingen en diakenen tot hun ambten behoren verkoren te worden door wettige verkiezing der Kerk, met aanroeping van den Naam Gods en goede orde, gelijk het Woord Gods leert. Zo moet zich dan een iegelijk wel wachten door onbehoorlijke middelen zich in te dringen, maar is schuldig den tijd te verwachten dat hij van God beroepen wordt, opdat hij getuigenis hebbe van zijn beroeping, om van haar verzekerd en gewis te zijn dat zij van den Heere is. En aangaande de dienaars des Woords, in wat plaats dat zij zijn, zo hebben zij een zelfde macht en autoriteit, zijnde ategader dienaars van Jezus Christus, den enigen algemenen Bisschop en het enige Hoofd der Kerk. Daarenboven, opdat de heilige ordinantie Gods niet geschonden worde of in verachting kome, zo zeggen wij dat een ieder de dienaars des Woords en de ouderlingen der Kerk in bijzondere achting behoort te hebben, om des werks wil dat zij doen, en in vrede met hen te zijn, zonder murmuring, twist of tweedracht, zoveel mogelijk is.

Van de orde en discipline of tucht der kerk

Intussen geloven wij, hoewel het nuttig en goed is dat die regeerders der Kerk zijn onder zich zekere ordinantie instellen en bevestigen tot onderhouding van het lichaam der Kerk, dat zij nochtans zich wel moeten wachten af te wijken van hetgeen ons Christus, onze enige Meester, geordineerd heeft. En daarom verwerpen wij alle menselijke vonden, en alle wetten die men zou willen invoeren, om God te dienen, en door deze de consciënties te binden en te dwingen, in wat manier het zou mogen zijn. Zo nemen wij dan alleen aan hetgeen dienstig is om eendrachtigheid en enigheid te voeden en te bewaren, en alles te onderhouden in de gehoorzaamheid Gods; waartoe geëist wordt de excommunicatie of de ban, die daar geschiedt naar den Woorde Gods, met hetgeen daaraan hangt.